

№ 24 (713)
Чэрвень 2018 года

Краязнаўчая газета

Выдаецца з красавіка 2003 года

bfk.by

У нумары:

- **Мой род: пра хутар Язвец, пра ваеннае вяселле –** стар. 2
- **З нагоды: Трэцяга ліпеня 1945 года –** стар. 3
- **Малая радзіма: brasлаўская краязнаўчая эстафета –** стар. 4

Лепшыя з лепшых XXVI рэспубліканскага конкурсу «Бібліятэка — асяродак нацыянальнай культуры»

Патэнцыял бібліятэк у справе адраджэння нацыянальнай спадчыны, гісторыі, літаратуры і мовы ўжо каторы год выразна адлюстроўвае прафесійны рэспубліканскі конкурс «Бібліятэка — асяродак нацыянальнай культуры». Разам з тым, конкурсе прыцягвае ўвагу да бібліятэчнай прафесіі, падымае прэстыж бібліятэкараў, дае ім Конкурс праводзіцца штогод сярод публічных бібліятэк краіны ў два этапы (абласны і рэспубліканскі) па чатырох намінацыях: «За пошукавую і даследчую працу», «За значны ўклад у выкаваўчую работу з падростаючым пакаленнем», «За падтрымку і развіццё чытання», «За навацыі ў сферы бібліятэчнай справы». Спачатку пераможцаў вызначылі па абласцях, і толькі пасля конкурсных работ ацаніла прафесійнае журы.

Для разгляду работ і падвядзення вынікаў рэспубліканскага этапу конкурсу 15 мая 2018 г. у Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі адбылося пасяджэнне журы, у склад якога ўвайшлі прадстаўнікі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі, абласных бібліятэк, цэнтралізаваных сістэм публічных і дзіцячых бібліятэк г. Мінска, грамадскага аб'яднання «Беларускі фонд культуры».

Сёлага ў конкурсе прынялі ўдзел 38 публічных бібліятэк: 21 цэнтральная бібліятэка і 17 бібліятэкафіліялаў, у тым ліку 11 гарпасялковых і сельскіх.

Па выніках конкурсу дыпламамі першай, другой і трэцяй ступеняў былі адзначаны 23 публічныя бібліятэкі, 8 бібліятэк прадстаўлены журы да заахвочвання. Пераможцы атрымаюць узагароды ад-

паведна з загадам Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь № 95 ад 7 чэрвеня 2018 г. «Аб выніках

XXVI рэспубліканскага конкурсу «Бібліятэка — асяродак нацыянальнай культуры» — дыпламы першай, другой, трэцяй ступені і грашовыя прэміі ў памерах 50, 40 і 30 базавых велічыняў адпаведна. Бібліятэкі, прадстаўленыя да заахвочвання, атрымаюць грашовыя прэміі ў памеры 10 базавых велічыняў.

У намінацыі «За пошукавую і даследчую працу» першае месца сярод гарадскіх і раённых бібліятэк прысуджана Полацкай цэнтральнай раённай бібліятэцы імя Ф. Скарыны за вялікую працу па выву-

чэнні гісторыі г. Полацка і ўвекавечанні памяці аб выдатных земляках Полацкай зямлі. Карпатлівая праца бібліятэкараў увасоблена ў краязнаўчым інтэрнет-праекце па гісторыі краю — базе даных «Памяць Полаччыны». База даных уключае больш за 7,5 тыс. тэкставых дакументаў, 85 відэафільмаў, больш за 100 фотадакументаў і рэпрадукцыяў твораў выяўленчага мастацтва. Матэрыял суправаджаецца архіўнымі і бібліяграфічнымі дакументамі, фотаздымкамі з фондаў Полацкай раённай цэнтралізаванай бібліятэчнай сістэмы, з уласных архіваў краязнаўцаў, гісторыкаў, выкладчыкаў Полацкага дзяржаўнага ўніверсітэта і школ горада, а таксама актыўных чытачоў бібліятэкі.

Лепшай сярод гарпасялковых і сельскіх бібліятэк у гэтай намінацыі стала Жыліцкая сельская бібліятэка-філіял Сеткі бібліятэк Кіраўскага раёна. Супрацоўнікамі бібліятэкі складзены і прадстаўлены летапіс роднага сяла — краязнаўчы альбом «Жыліцкі версаль». У багата ілюстраваным, унікальным па сваім змесце і афармленні выданні адлюстравана амаль 200-гадовая гісторыя палацава-паркавага ансамбля. З розных крыніцаў сабраныя матэрыялы аб вядомых прадстаўніках роду Булгакаў, складзена іх радавое дрэва. Работа ўключае архіўныя дакументы, запісы сустрэчаў са старажыламі, успаміны, фотадакументы, копіі матэрыялаў з дзяржаўных і сямейных архіваў, музеяў, публікацыі з перыядычных выданняў.

(Заканчэнне артыкула на стар. 5-6)

Матэрыялы бібліятэк-пераможцаў у намінацыі «За пошукавую і даследчую працу»

Мой род – мая радзіма

Язавецкія валошкі Анатоля Бутэвіча

19 чэрвеня ў галерэі «Лабірынт» Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі ў рамках праекта Беларускага фонду культуры і «Краязнаўчай газеты» «Мой род – мая радзіма» прайшла творчая сустрэча з Анатолям Бутэвічам. Яна была прымаркаваная да 70-годдзя пісьменніка, перакладчыка, дзяржаўнага і грамадскага дзеяча, намесніка старшыні БФК. Да імпрэзы была падрыхтаваная кніжная выстаўка, што адлюстравала ягоную шматгранную творчасць.

На сустрэчу сабраліся прыхільнікі творчасці пісь-

менніка, землякі, калегі па працы ў розныя часы яго дзейнасці: журналістам, міністрам, дыпламатам. Рамантычны настрой ствараў гурт старадаўняй музыкі «Brevis».

Са словамі прыязнасці і з распевамі аб сумеснай працы выступілі старшыня БФК Тадэуш Стружэцкі, галоўны рэдактар нашай газеты Уладзімір Гілеп, намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Аляксандр Яцко, першы намеснік міністра інфармацыі Рэспублікі Беларусь Павел Лёгкі, дзяржаўны дзеячы

Уладзімір Дражын, Віктар Гайсёнак ды іншыя. Свае вітаны даслалі Старшыня Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Беларусі Міхаіл Мясніковіч, пасол Рэспублікі Беларусь у Францыі, Пастаянны прадстаўнік Рэспублікі Беларусь пры ЮНЕСКА Павел Ладушка. Але не толькі дзяржаўныя ды грамадскія дзеячы мелі слова – выступілі пісьменнікі Васіль Зуёнак і Уладзімір Ліпскі, акадэмік Радзім Гарэцкі, дырэктар НВБ Раман Магільскі. Сярод узнагародаў, кветак і падарункаў, што атрымаў А. Бутэвіч пад час сустрэчы, карціна Лізы Лазоўскай, якую падараваў БФК: вялікае жытнёвае поле на Нясвіжчыне, астравок васількоў-валошак, любімых кветак юбіляра, Свята-Пакроўская царква ў вёсцы Вялікая Ліпа, а дзесьці ўдалечыні, на гарызонце – родны хутар Язавец...

Сцэнар сустрэчы быў складзены так, што знайшлося месца і для бацькоўскіх наказаў юбіляру. Анатоль Іванавіч запісаў іх на відэа ды аўдыя, захаваў запісы і частку прадставіў на імпрэзе. У выкананні ма-

ці, якая «спявала заўсёды, у любым настроі», прагучала некалькі мясцовых песень. Разнастаіў сустрэчу і відэазапіс з распевамі таты і мамы пра іх ваеннае вяселле (якое адбылося ўлетку 1944 года), пра тагачаснае жыццё. Багата пра тэма часу распеваў і сам юбіляр, абапіраючыся на распевады бацькоў. Сапраўды, цёплую краязнаўчую вечарыну падараваў нам усім Анатоль Іванавіч і іншыя яе арганізатары.

Заклучным акордам стала песня «Малітва» на верш Янкі Купалы ў выкананні Уладзіміра Мулявіна. Слухалі яе стоячы.

А на другі дзень юбілейная сустрэча адбылася ў Прэзідэнцкай бібліятэцы Рэспублікі Беларусь, дзе была адкрытая выстаўка твораў Паўла Татарнікава – ілюстратара кніг А. Бутэвіча.

Лявон ПАЛЬСКИ
Фота Наталі КУПРЭВІЧ

Узнагарода ад Міністэрства інфармацыі

«Васількі» ад БФК

На тым тыдні...

✓ **20 чэрвеня** ў Прэзідэнцкай бібліятэцы Рэспублікі Беларусь адбылося адкрыццё **выстаўкі ілюстрацый «Малюнічая гісторыя Радзімы»** Паўла Татарнікава з удзелам Анатоля Бутэвіча.

Пра такіх, як П. Татарнікаў, кажуць: «Знакавая асоба». Ён з тых нямногіх, чый мастацкі почырк стаў нацыянальным брэндам Беларусі, выўным адбіткам часу, а ягоная творчасць – эстэтычным асэнсаваннем нацыянальнай ідэі. Спецыфічная ментальнасць адчуваецца ва ўсіх ягоных працах – станковыя творы на гістарычную тэматыку, ілюстрацыі да кніг, пейзажы, партрэты.

П. Татарнікаў адзіны ў Беларусі ўладальнік прэстыжнай узнагароды «Залаты яблык» Міжнароднага біенале ілюстрацыі ў Браціславе (Славакія). Для мастакоў-графікаў гэта, як «Оскар» для кінематаграфістаў. І гэтай узнагародаю ягоныя працы адзначаныя двойчы.

На выстаўцы прадстаўленыя ілюстрацыі да кнігі народных казак «Залатая шарсцінка, срэбная павуцічка» (апрацоўка Уладзіміра Ягоўдзіка) і кніг цыкла «Сем цудаў Беларусі» (аўтар Анатоль Бутэвіч).

✓ **20 мая** ў філіяле «Музей “Лошыцкая сядзіба”» Музея гісторыі горада Мінска адкрыта **выстаўка «Куфэрак: на вайне і ў бальнай залі»**, прысвечаная свецкай модзе і вайсковаму абмундзіраванню XIX ст. Праект арганізаваны ў супрацоўніцтве з твор-

чай суполкай «Куфэрак». Тут прадстаўленыя рэканструкцыі паўсядзённых, балёвых і вечаровых касцюмаў, што насліжыжаркі беларускіх земляў, а таксама вайсковыя мундзіры і мужчынскае цывільнае адзенне. Дапаўняецца экспазіцыя аўтэнтычнымі аксесуарамі эпохі з прыватнага збору.

Кожны касцюм – гэта жывая гісторыя людзей далёкага мінулага, расказаная ў вытанчаных тканінах і лініях. Ад жаночых балёвых сукнак да вайсковага абмундзіравання пачатку 1810-х – 1840-х гг. – усё гэта дасць наведнікам выстаўкі магчымасць паглыбіцца ў атмосферу жыцця беларускіх земляў першай паловы XIX ст.

Пабачыць выстаўку можна па 9 верасня.

✓ **21 чэрвеня** ў галерэі «Лабірынт» Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі адкрылася **выстаўка Гаўрыіла Вашчанкі «Зямля пад белымі крыламі»**, прысвечаная памяці і 90-годдзю з дня нараджэння мастака.

Г. Вашчанка (20 чэрвеня 1928 г., в. Чыкалавічы Брагінскага раёна – 14 лютага 2014 г.) – народны мастак Беларусі (1988), заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі (1977), лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі (1987). У 1955 г. скончыў Львоўскі інстытут прыкладнага і дэкаратыўнага мастацтва. З 1961 г. працаваў у Беларускам тэатрына-мастацкім інстытуте, з 1975 г. – загадчык кафедры манументальна-дэкаратыўнага мастацтва.

Творы майстра вылучаюцца жанра-

вай і тэматычнай разнастайнасцю, роздумам аб праблемах часу і мінуўшчыне роднай зямлі. Асабліва дарагім і бліскім было для мастака ўсё, што звязанае з Палессем – месцам, дзе нарадзіўся і прайшоў маленства. Палесце – гэта ягонае разуменне радзімы.

Выстаўка будзе працаваць да 5 верасня.

✓ **22 чэрвеня** ў Нацыянальным гістарычным музеі Рэспублікі Беларусь прайшло **адкрыццё персанальнай выстаўкі сябра Беларускага саюза мастакоў Тамары Дзянісавой «Калі зацвітае бэз...»**. Тут прадстаўленыя больш за 40 працаў, прысвечаных памяці народнага подзвігу ў гады Вялікай Айчыннай вайны.

✓ **23 і 24 чэрвеня** праходзіў **XXV Міжнародны фестываль песні і музыкі «Дняпроўскія галасы ў Дуброўне»**. Акрамя беларусаў у ім бралі ўдзел госці з Польшчы, Літвы, Украіны, Латвіі, Эстоніі, Даніі, Румыніі, Славакіі, Татарстана, Малдовы і Індыі.

Напярэдадні, **22 чэрвеня**, адбылося **святакаванне 625-годдзя горада**, прайшла цырымонія прысваення звання «Ганаровы грамадзянін Дубровенскага раёна», затым прысутныя запалілі свечкі ў памяць аб пачатку Вялікай Айчыннай вайны.

Мерапрыемствы фестывалю прайшлі на 16 пляцоўках у Дуброўне і аграгарадках раёна. У першы дзень пачалі працу падворкі, прысвечаныя юбілеям горада і фестывалю. Да мерапрыемстваў прымаркаванае і адкрыццё гарадскога гадзінніка. Для райцэнтра гэта сімвалічна, бо пры графе Пацёмкіне (ён

некалі валодаў гэтымі землямі) у горадзе працавала гадзіннікая фабрыка, вырабы з надпісам аб месцы вытворчасці захоўваюцца ў Эрмітажы (г. Санкт-Пецярбург).

✓ Непадалёк Іркуцка (Расія) на беразе ракі Іркут **уначы з 23 на 24 чэрвеня** Беларускі клуб «Крывічы» зладзіў беларускі **абрад Купалле**. На палыне пад высокімі соснамі сабралася прыкладна 350 чалавек. Удзельнікі спявалі і танчылі, гулялі ў старадаўнія беларускія гульні, пілі ўзвар, шукалі папарацкія кветкі, скакалі цераз купальскае вогнішча. Ансамбль аўтэнтычнай песні «Крывічы» (кіраўнік Воля Галанавы) цягам ночы выканаў блізу 30 традыцыйных купальскіх песень, удзел бралі таксама ансамбль «Смоляночка» і музыка Раман. Не абышлося без традыцыйных Купалінкі і Купаліча, без нячысцікаў, якія хацелі сапсаваць свята. На світанку імпрэза скончылася пусканнем вяночкі па вадзе і купаннем у Іркуце.

Не мінула і года з часу поўнага вызвалення тэрыторыі Беларусі ад нямецкіх акупантаў, калі яе вышэйшы заканадаўчы орган – Вярхоўны Савет БССР – сабраўся для правядзення пасля доўгага вымушанага перапынку сваёй чарговай, сёмай па ліку сесіі. І пачалася яна не ў які-небудзь шараговы дзень, а 3 ліпеня 1945 г. Тады ў народа ўсё яшчэ такімі свежымі былі ўспаміны і пра страшэнныя знакі фашысцкага рэжыму, і пра бясконцую радасць вызвалення з-пад яго прыгнёту ў выніку перамогазнаснага наступу Чырвонай Арміі. Кожны год акупацый каштаваў беларускаму народу стратай вялікай колькасці людзей, і калі б вызваленне спазнілася, прыйшло праз год-два, негатыўныя дэмаграфічныя наступствы сталіся б яшчэ больш трагічнымі.

Такая шчаслівая часіна прыйшла на беларускую зямлю, калі аўтару гэтых радкоў споўнілася 15 гадоў. Цягам усяго часу акупацыі ён нічога так моцна не хацеў, як толькі выжыць. Такое заканамернае жаданне было ва ўсіх, хто «жыў» пад фашысцкім ботам. Вельмі проста зразумець, чаму людзі з падобнымі да майго лёсамі так бясконца радаваліся прыходу ў Беларусь Чырвонай Арміі, чаму з такім глыбокім разуменнем, так блізка прынялі да сэрца вестку пра штогадовае святкаванне дня 3 ліпеня як Дня вызвалення нашай Бацькаўшчыны з-пад нямецкай акупацыі. Пра ўсё гэта вельмі грунтоўна гаварылася на сёмай сесіі Вярхоўнага Савета БССР.

Упершыню дзень 3 ліпеня як свята вызвалення Беларусі ад нямецкіх захопнікаў па-сапраўднаму адзначылі ўжо ў 1945 г. Гэтай падзеі не абмінула аніводная з раённых газет. А найбольш грунтоўна яна асвятлялася ў органе ЦК Камуністычнай партыі (бальшавікоў) Беларусі, Савета Народных Камісараў і Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР – газеце «Звязда». Багату і разнастайную падборку яна змясціла ўжо 3 ліпеня, г.зн. за дзень да свята, за дзень да правядзення звязаных з ім асноўных мерапрыемстваў. Гэты нумар газеты, які і належала быць, пачаўся з матэрыялаў афіцыйнага парадуку. Яны маюць такія набраныя вялікімі літарамі загаловы: «Урачыстае паседжанне» і «Вялікае свята». З першага даведваемся, што ўрачыстае паседжанне з нагоды свята праходзіла ў адным з самых прстойных у палявааным Мінску памяшканні – будынку акруговага Дома Чырвонай Арміі імя К.Я. Варашылава. І ладзіў свята Мінскі гарадскі Савет рабочых і салдацкі дэпутатаў сумесна з партыйнымі і грамадскімі арганізацыямі і прадстаўніцкай Чырвонай Арміі. «На сцэне тэатра, – чытаем далей, – залітай электрычным святлом, прымацаваны два гербы Беларускай ССР, упрыгожаныя жывымі кветкамі. Паміж імі на высокім п'едэстале ў праменнях сонца ўзвышаецца бюст любімага друга беларускага народа вялікага Сталіна». Словам, усё ў фармаце тых часоў.

А якія дзяржаўна-партыйныя асобы прысутнічалі на тым урачыстым паседжанні? З усіх тых, хто сядзеў за сталом прэзідыума, згадаю толькі трох: П.К. Панамарэнка – старшыня Савета Народных Камісараў БССР, сакратар ЦК КП(б)Б, Н.Я. Наталевіч – старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР, В.І. Кісялёў – першы сакратар Мінскага абкама КП(б)Б. У якасці гасцей у зале знаходзіліся прадстаўнікі ад трох Беларускіх і 1-га Прыбалтыйскага франтоў і тых вайсковых часцей, якія насілі імёны беларускіх гарадоў (было такіх нямала).

З дакладам аб першай гадавіне

3 ліпеня: раней і цяпер

вызвалення горада Мінска ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў выступіў сакратар Мінскага абкама Камуністычнай партыі (бальшавікоў) Беларусі Васіль Іванавіч Казлоў. Сённяшнім чытачам будзе і цікава і карысна ведаць, як разглядаемую мной падзею ацаніў дакладчык. Таму прывяду вытрымку з яго даклада: «Гэты дзень увойдзе ў летапіс беларускага народа самай яркай і радаснай старонкай у яго жыцці. Беларускі народ устагоддзях праславіў Чырвоную Армію як армію-вызваліцельніцу».

У тым жа нумары газеты «Звязда» былі змешчаныя віншаванні старшыні Савета Народных Камісараў Латвійскай ССР Віліса Лацуса ў сувязі з нагоды такой да-

**Людзі верылі, што дзень 3 ліпеня на-
векі застанецца для іх і наступных па-
каленняў самым радасным і дарагім
святам**

ты былі атрыманы ад старшыні прэзідыума Вярхоўнага Савета Эстонскай ССР Вагрыса, старшыні СНК Эстонскай ССР Веймера і сакратара ЦК(б) Эстоніі Каратама. Тэксты віншаванняў рэдакцыя газеты «Звязда» змясціла на першай старонцы.

Ніяк не магла абісці першую гадавіну вызвалення Беларусі ад нямецкіх акупантаў братняя Украіна. Змешчанае ў газеце «Звязда» ад 3 ліпеня 1944 г. віншаванне пад назвай «Жадаем шчасця і правітання!» падпісалі народны камісар замежных спраў Украінскай ССР Д. Мануільскі, намеснік старшыні Саўнаркама УССР І. Сенін, віцэ-прэзідэнт Акадэміі навук УССР А. Паладзін, рэктар Кіеўскага дзяржаўнага ўніверсітэта У. Бандарчук, члены карэспандэнты АН УССР М. Пятроўскі і Р. Пагрэбнік. Усе пералічаныя асобы ў час адпраўкі ў Мінск свайго віншавання знаходзіліся ў Сан-Францыска, дзе яны бралі ўдзел у працы Арганізацыі Аб'яднаных Нацый.

Натуральна, з першай гадавінай жыцця Беларусі на вызваленай ад ворага роднай зямлі не магло не павіншаваць тыя артысты Маскоўскага мастацкага акадэмічнага тэатра, якія ў апошнія мірныя дні гастралі-валі ў нас, у тым ліку і ў Мінску, а затым з неверагоднай цяжкасцю прабіраліся на ўсход.

З вялікай радасцю рэдакцыя газеты «Звязда» ўзяла для надрукавання матэрыялы любімага беларускім народам Маршала Савецкага Саюза Канстанціна Ракасоўскага. Выйшлі яны 3 ліпеня пад заголю-

кам «Гістарычная бітва за Беларусь». Артыкул аб'ёмны, пасля прачытання яго складваецца досыць поўнае, аб'ектыўнае ўяўленне, што ёсць на справе наступальная аперацыя «Баграціён» у баявой гісторыі Чырвонай Арміі. Для нашай жа цывільнай айчынай гісторыі вялікую каштоўнасць маюць наступныя радкі з таго маршальскага артыкула: «Беларускі народ з захапленнем сустракаў савецкіх воінаў як сваіх братоў-вызваліцеляў і аказваў велізарную дапамогу наступаючай Чырвонай Арміі. <...> Чырвоная Армія вызвала беларускі народ ад стра-

дзею ў лёсе беларускага народа. Яе ніяк не магло абісці і тыя, хто ўдзельнічаў у працы сёмай сесіі Вярхоўнага Савета БССР. Дарэчы, адкрылася яна 3 ліпеня, што ніяк нельга лічыць выпадковасцю. Доклад старшыні Савета Народных Камісараў БССР Панцеляімона Панамарэнка меў назву «Першая гадавіна вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў» і быў цалкам змешчаны ў газеце «Звязда» ад 8 ліпеня.

З такім жа размахам, як і «Звязда», усё, што было звязана з падрыхтоўкай і правядзеннем святкавання першай гадавіны вызвалення Беларусі ад нямецкіх захопнікаў, асвятлялася і на старонках органа ЦК КП(б)Б, Саўнаркама і Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР – газеты «Советская Белоруссия». Прычым належнае месца ў ёй атрымалі не толькі матэрыялы афіцыйнага парадуку. Знайшлося месца і для паэзіі. Нумар газеты ад 3 ліпеня адкрываецца перадавым артыкулам «Народны празднік», з якога нельга не прывесці наступныя словы: «Отныне день 3-го июля народ наш будет ежегодно отмечать **как свой национальный праздник** (выдзелена мною. – Л.Л.), как день великого торжества.

Праздник наш венчает собою важнейшие исторические события и преобразования и навеки утверждает волю народа, выраженную в этих событиях и преобразованиях».

Людзі верылі, што дзень 3 ліпеня навекі застанецца для іх і наступных пакаленняў самым радасным і дарагім святам. Пра гэта не скупіліся публічна заяўляць высокія дзяржаўныя і партыйныя дзеячы рэспублікі. І такім гэтае свята сапраўды з'яўлялася, што з асаблівай яскравасцю пацвярджалася ў юбілейныя гады святкавання 3 ліпеня, калі ў 1964 г. і 1969 г. адзначалася адпаведна дваццатая і дваццаціпяцігоддзе той знакавай гістарычнай падзеі. А як урачыста было арганізавана ў 1994 г. святкаванне 50-гадовага юбілею выгнання акупантаў з Беларускай зямлі!

Далейшаму захаванню высокай прэстыжнасці свята 3 ліпеня ў шырокіх колах людзей пайшло не на карысць аб'яднанне яго ў 1996 г. з Днём Незалежнасці Рэспублікі Беларусь, які ў адпаведнасці з заканадаўчым актам адзначаўся ў нас з 1992 г. 25 жніўня. Праўда, адзначаўся вельмі сціпла, бо сама ідэя суверэннасці Беларусі была далёка не на душы многім высокім палітыкам і адданым ім ідэалагам, інтэлектуалам. Значная частка з іх як след усваявала значэнне гэтай ідэі пасля рэзкага абстраэчна канфлікту паміж Расіяй і Украінай улетку 2014 г. і стала больш прыхільна ставіцца да святкавання Дня Незалежнасці Рэспублікі Беларусь. І гэта пахвальна! Незразумеласць толькі ў тым, што адзначаем мы яго не 25 жніўня, як было засведчана ў 1991 г. адпаведным нарматыўным актам, а 3 ліпеня, чаго нічым нельга апраўдаць. Апошнімі гадамі мы ўсё менш і менш згадваем, якое вялікае шчасце прыйшло на беларускую зямлю 3 ліпеня 1944 г., не кажам людзям, што без яго не было б і Дня Незалежнасці Рэспублікі Беларусь. Словам, ёсць над чым задумацца нашай палітычнай, ідэалагічнай і інтэлектуальнай эліце.

Нагадаю, што наступны год – юбілейны: 75-годдзе з дня вызвалення беларускага народа ад фашысцкага рабства.

Леанід Лыч,
доктар гістарычных навук, прафесар

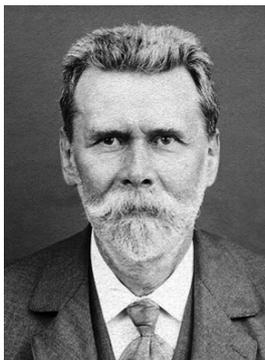
Слядоў Фёдара Волкава не знойдзена

100 гадоў таму, 29 чэрвеня 1918 г., па дарозе з Петраграда ў Кіев на чыгуначнай станцыі Жлобін ад тыфу памёр сусветна вядомы вучоны Фёдар Кандрацьевіч Волкаў (Воўк) (1847 – 1918) – антраполог, этнограф і археолаг. Тут жа, у Жлобіне, ён і быў пахаваны.

Да аўтара гэтых радкоў неаднаразова звярталіся беларускія і ўкраінскія даследчыкі жыцця Ф. Волкава з просьбай адшукаць яго магілу. Яшчэ ў 2013 г. я правёў адпаведную пошуковую працу на старых мясцовых праваслаўных могілках.

Могілкі, на якіх, хутчэй за ўсё, і быў пахаваны Ф. Волкаў, знаходзіцца па вуліцы К. Маркса (былая Царкоўная). Адкрытыя ў канцы XIX ст., закрытыя ў 1960-я гг., яны цалкам не захаваліся – толькі магілы 1930 – 1960-х гг. Пахаванні 1920-х гг. і ранейшыя трапілі пад бульдозер: тут прайшла новая дарога – у напрамку Рагачова. Таму і магіла вучонага, калі яна тут была, не захавалася.

Мікалай ШУКАНАУ, краязнаўца, г. Жлобін
Фота аўтара (май 2013 г.)

Від на горад

Від на Днепр, усходні бок

Заходні бок, ад вул. К. Маркса

Браслаўская краязнаўчая эстафета

Да Года малой радзімы ў Цэнтралізаванай бібліятэчнай сістэме Браслаўскага раёна была арганізаваная бібліятэчная краязнаўчая эстафета «Беларускае! Роднае! Сваё!». Эстафета праводзіцца дзеля актывізацыі краязнаўчай працы бібліятэкаў, папулярызацыі сярод карыстальнікаў літаратуры гістарычнага і краязнаўчага зместу, павышэння ролі і статусу бібліятэкі сярод іншых культурна-асветніцкіх арганізацыйна-аграмацыйнага раёна, што займаюцца краязнаўчай дзейнасцю.

Эстафета складаецца з шэрагу мерапрыемстваў гістарычнай, краязнаўчай, этнаграфічнай, фальклорнай тэматыкі. Яна ўключае цыклы кніжных краязнаўчых выставак, правядзенне месячнікаў, докладаў, тыдняў, дзён краязнаўства, гістарычных гадзінаў, краязнаўчых лекцыяў, падарожжаў, выпуск друкаванай прадукцыі краязнаўчага зместу ды іншае.

Старт эстафеты ў студзені дала цэнтральная бібліятэка. Цягам месяца тут праходзіла пазлакцыя «Віцебшчына юбілейная», прымеркаваная да 80-годдзя ўтварэння вобласці, ладзіліся тэматычныя прагляды літаратуры і кніжныя выстаўкі, для розных катэгорыяў чытачоў праводзіліся падарожжа «Па вуліцах і завулках Браслава», краязнаўчая гадзіна з мультымедыянай прэзентацыяй «Ямяля бацькоў – мая зямля» ды інш. У раённым цэнтры культуры дэманстравалася выстаўка «Браслаўскі раён: багатая гісторыя, годная сучаснасць», арганізаваная спецыялістамі аддзела бібліятэчнага маркетынгу.

У лютым эстафету падхапіла Слабодкаўская бібліятэка. У рамках месячніка нацыянальнай культуры жыхары аграгарадка мелі магчымасць удзельнічаць у акцыях і мерапрыемствах, срод якіх моўны турнір «Квітней, родная мова», краязнаўчая гульня «Вандроўка па родным краі». Актыўна наведвала мерапрыемствы моладзь.

Шэраг цікавых і спазнавальных акцыяў прапанавала бібліятэка Іказенскай бібліятэкі пад чынам краязнаўства «Мой родны край», што праводзілася ў сакавіку. Прыцягвала ўвагу чытачоў выстаўка-панарама «Любі свой край – паважай гісторыю», дзе былі прадстаўленыя матэрыялы з летапісу вёскі, гісторыя якой вядзе адлік з 1499 года. Выстаўку дапаўнялі шматлікія старыя і сучасныя фотаздымкі. З малодшымі школьнікамі прайшла краязнаўча-спазнавальная гульня «Жыву ў Беларусі і тым ганаруся», гістарычны экскурс «Вёскі Браслаўшчыны» быў падрыхтаваны для падлеткаў, а жанчыны з аматарскага клуба «Натхненне» былі запрошаныя ў завочнае

Інфармацыйны стэнд у Відзайскай бібліятэцы

падарожжа «Як не любіць мяне гэты край» па знакамітых мясцінах Браслаўшчыны.

Тыдзень краязнаўства, што праходзіў у красавіку ў Пагашчанскай бібліятэцы, пачаўся з краязнаўчага квэсту «У ваколіцах вёскі Пагошча». Мерапрыемствы па-за сценамі бібліятэкі заўсёды выклікаюць цікавасць у дзяцей і падлеткаў, не стаў выключэннем і краязнаўчы квэст. Не менш цікава праходзілі экскурсіі ў этнагра-

нізаваная выстаўка маляваных дыяноў «Прамень даўніны», працавала выстаўка-экспазіцыя карцінаў мастака Друйскага пленэру і выстаўка-фотафакт «Гісторыя, захаваная ў фотаздымках». Цягам месяца кожны карыстальнік бібліятэкі меў магчымасць паўдзельнічаць у мерапрыемствах: краязнаўчай вечарыне «На крутым павароце гісторыі», спазнавальнай гадзіне «Па вуліцах і завулках Друі», вандроўцы па гіс-

Дэкада краязнаўства ў Іказенскай бібліятэцы

фічны куток бібліятэкі, які існуе тут ужо шмат гадоў і дзякуючы нястомнай працы бібліятэкараў папаўняецца новымі экспанатамі.

У маі эстафету прыняла Друеўская бібліятэка. Пад чынам месячніка краязнаўства «Каб любіць старонку родную, трэба ведаць вытокі свае» шмат цікавага прапанавалі бібліятэкары сваім наведнікам. У бібліятэцы была арга-

тарычным скверы «Гартаем старонкі мінулага» і інш.

У чэрвені эстафету падхапіла Мясанская бібліятэка. Ужо праведзена некалькі мерапрыемстваў для дзяцей і падлеткаў. Гэта ўзянае падарожжа «Ганарымся сваёй малой радзімай», духоўна-краязнаўчае падарожжа «Браслаўшчына – край Божай апекі» і завочная слайд-вандроўка «Сем пудаў Браслаўшчыны».

Краязнаўчая эстафета «Беларускае! Роднае! Сваё!» не завершаная. Наперадзе карыстальніцкай бібліятэкаў Браслаўшчыны чакае яшчэ шмат цікавага і спазнавальнага. Цягам лета будзе праходзіць фотакрос-конкурс «Я люблю кнігу! Я люблю радзіму!». Вынікі правядзення эстафеты будуць падведзеныя пры канцы года шляхам абгульняльнай дзейнасці бібліятэкаў і выдання буклета «Бібліятэчнае краязнаўства: тэрыторыя вялікіх магчымасцяў».

Валянціна ЛУК'ЯНАВА, бібліятэкар аддзела бібліятэчнага маркетынгу Цэнтралізаванай бібліятэчнай сістэмы Браслаўскага раёна

Лепшыя з лепшых XXVI рэспубліканскага конкурсу «Бібліятэка — асяродак нацыянальнай культуры»

(Працяг. Пачатак на стар. 1)

На другое месца ў гэтай намінацыі выйшла Навагрудская раённая бібліятэка за рэалізацыю праекта па стварэнні экспазіцыі макетаў старадаўніх будынкаў Навагрудчыны «Страчаная спадчына». Вынікам рэалізацыі праекта стала адкрыццё пры бібліятэцы турыстычнага аб'екта — міні-музея макетаў архітэктурных збудаванняў. Так, зроблены макеты палаца і бібліятэкі Храптовічаў у Шчорсах, галіна вузкакалейнай чыгункі Наваельня — Любча, партызанскай стаянкі каля вёскі Чарэшля і гандлёвай плошчы Навагрудка 1920 — 1930 гг.

Сярод гарпасялковых і сельскіх бібліятэк лепшай прызнана Жукоўшчынская сельская бібліятэка — цэнтр духоўна-мастацкай спадчыны Дзятлаўскай раённай бібліятэкі за сувязь пошукава-даследчай дзейнасці бібліятэкі з практычнымі задачамі фарміравання краязнаўчых рэсурсаў і абслугоўвання чытачоў.

Пасяджэнне журы

чытачоў бібліятэкі, ветэранаў Рэчыцкага раёна. Дакументы і матэрыялы па гісторыі ўстановы сістэматызаваныя з 1919 г. па 2017 г. і адлюстроўваюць усе гістарычныя этапы яе развіцця.

чытачамі, актыўнаму ўдзелу сем'яў у бібліятэчных праектах садзейнічаюць 4 клубы па інтарэсах, якія аб'ядноўваюць звыш 100 дзяцей і дарослых.

Лепшай сярод гарпасялковых і сельскіх бібліятэк стала Лоеўская цэнтральная раённая бібліятэка за набліжэнне кнігі да жыхароў малааселеных пунктаў раёна. Вялікай папулярнасцю сярод жыхароў Лоеўшчыны карыстаецца аўтабібліятэка. Бібліобус пачаў дзейнічаць з 2011 г. і ў 2017 г. ужо налічвалася 10 маршрутаў і 44 населеныя пункты абслугоўвання. Станоўчым вопытам працы бібліобуса з'яўляецца пашырэнне межэй абслугоўвання, правядзенне культурна-масавых мерапрыемстваў для розных групаў чытачоў.

Другое месца ў намінацыі заняла Круглянская цэнтральная раённая бібліятэка, якая на працягу некалькіх гадоў паспяхова здзяйсняе шэраг праектаў, сярод якіх праграма па прапагандзе гісторыі, культуры, літаратуры і мастацтва краю «Бацькаўшчына светлая мая», творчы праект па выхаванні патрыятычнай свядомасці моладзі, сумесна з рэдакцыяй газеты «Сельскае жыццё» — «Сустрэчы з цікавымі людзьмі», велапрабег «Круглянская мо-

ладзь выбірае кнігу і бяспеку дарожнага руху», кніжны фрымаркет «Во! Круг кніг», конкурс-сэлфі «Моладзь, якая чытае, — надзея Кругляншчыны» і іншае.

Лепшай сярод бібліятэк, што размешчаныя ў сельскай мясцовасці, адзначана Здзітаўская сельская бібліятэка Бярозаўскага раёна. Бібліятэкар сістэмна і мэтанакіравана вядзе работу па далучэнні сельскага насельніцтва да чытання, захаванні і развіцці традыцыйна-сямейнага чытання шляхам арганізацыі змястоўных масавых мерапрыемстваў, выставачнай дзейнасці, рэалізацыі культурна-асветніцкіх праектаў і акцыяў.

Трэцяе месца сярод гарадскіх і раённых бібліятэк у гэтай намінацыі прысуджана Лёзненскай цэнтральнай раённай бібліятэцы. Бібліятэка рэалізуе шмат праектаў: «Літаратурная карта Лёзненшчыны», «Гісторыя беларускага кнігадрукавання: "Ад Псалтыра Францыска Скарыны да сучасных беларускіх выдавецтваў"». У 2016 г. пры бібліятэцы створана літаратурная кавярня «Пад абажурам», якая аб'яднала тых, хто цікавіцца сучаснай літаратурай, піша вершы і прозу, любіць кнігу і бібліятэку.

Трэцяй прэміяй сярод гарпасялковых і сельскіх бібліятэк журы адзначыла філіял Роскай гарпасялкавай бібліятэкі Ваўкавыскага раёна. Удасканаленню работы бібліятэкі па арганізацыі вольнага часу дзяцей і падлеткаў садзейнічае доўгатэрміновая мэтавая праграма «К кніжцы і чтению через досуг и общение» (2014 — 2018 гг.).

У намінацыі «За значны ўклад у выхавальную работу з падрастаючым пакаленнем» першае месца сярод гарадскіх і раённых бібліятэк журы вылучыла Цэнтральную гарадскую бібліятэку імя А.І. Герца на г. Гомеля за стмуляванне дзіцячага чытання, павышэнне ўзроўню чытацкай культуры і папулярнасці бібліятэкі праз рэалізацыю шэрагу бібліятэчных праектаў.

(Заканчэнне на стар. 6)

Матэрыялы бібліятэк-пераможцаў у намінацыі «За падтрымку і развіццё чытання»

Бібліятэкар скрупулёзна ажыццяўляе даследча-пошукавую працу па зборы матэрыялаў аб мясцовых дзвячых, жыццё і дзейнасць якіх звязаныя з родным краем. Назапашаны багаты краязнаўчы матэрыял стаў асновай для стварэння краязнаўчага літаратурнага пакоя «Знакамітыя людзі зямлі Жукоўшчынскай», экспазіцыя якога ўключае архіўныя матэрыялы, копіі фрагментаў рукапісаў, лісты, фотаздымкі, копіі плакатаў і г.д. Абуджэнню ў дзяцей цікавасці і любові да роднай мовы і літаратуры, пісьменнікаў сваёй мясцовасці садзейнічае аматарскае аб'яднанне «Ліра».

Трэцяе месца ў намінацыі заняла Рочыцкая цэнтральная раённая бібліятэка за вялікую працу па захаванні гісторыі сваёй установы. Яе вынікам стала напісанне летапісу бібліятэкі «Рэчыцкая цэнтральная раённая бібліятэка: старонкі гісторыі». Летапіс бібліятэкі — гэта калектыўная праца супрацоўнікаў і

Трэцюю прэмію сярод сельскіх бібліятэк журы вырашыла не прысуджаць.

У намінацыі «За падтрымку і развіццё чытання» першую прэмію сярод гарадскіх і раённых бібліятэк атрымала Гарадская бібліятэка сямейнага чытання Светлагорскага раёна за шматгранную дзейнасць па далучэнні да чытання сем'яў праз выкарыстанне нестандартных формаў папулярнасці кнігі. Бібліятэка рэалізуе 12 творчых праектаў: інтэрнэт-праект «Прачытай услед за мной!», інфармацыйна-прафілактычны праект «Выбар на карысць жыцця», валанцёрскі праект «Казачкі.бай!», летні праект «Кніжныя дзеткі» і іншыя, у межах якіх арганізуюцца сямейныя выхадныя ў бібліятэцы, цыклы займальных медыяўрокаў, конкурсы чытачоў і іншае. Вялікай папулярнасцю ў бібліятэцы карыстаецца куток беларускай кнігі, створаны ў межах бранд-праекта «Кніжныя пяцілікі». Развіццю творчага кантакту з

Матэрыялы бібліятэк-пераможцаў у намінацыі «За значны ўклад у выхавальную работу з падрастаючым пакаленнем»

Лепшыя з лепшых XXVI рэспубліканскага конкурсу «Бібліятэка — асяродак нацыянальнай культуры»

(Заканчэнне.
Пачатак на стар. 1, 5)

Лепшай сярод гарпасялковых і сельскіх бібліятэк у намінацыі стала Гальшанская сельская бібліятэка Ашмянскага раёна за далучэнне дзяцей, падлеткаў і моладзі да чытання і кнігі, а праз кнігу — да вытокаў нацыянальнай культуры і літаратуры. З 2017 г. бібліятэка паспяхова рэалізуе праект «Мы чытаем», які прадстаўляе комплекс напрамкаў і мерапрыемстваў па папулярызацыі твораў беларускай літаратуры, мовы, народных традыцый. Важную ролю ў выхаваўчым працесе падростаючага пакалення адыгрывае музей Дугі Струвэ ў бібліятэцы, які наведваюць як мясцовыя

арганізацыю вольнага часу сям'і, дапамогу ў пытаннях выхавання падростаючага пакалення, прычым гненне ў бібліятэку новых чытачоў. Для комплекснай работы з дзецьмі і бацькамі бібліятэкарам распрацаваная і рэалізуецца мэтавая праграма «Бібліятэка — сям'я: чытанне, творчасць, натхненне» (2015 — 2018 гг.), працуе сямейны клуб «Пад шчаслівым дахам».

Трэцяе месца сярод гарадскіх і раённых бібліятэк у гэтай намінацыі заняла Цэнтралізаваная бібліятэчная сістэма г. Баранавічы за высокі ўзровень інфармацыйна-бібліяграфічнай і культурна-асветніцкай дзейнасці, накіраванай на далучэнне маладога пакалення да гістарычнай спадчыны сваёй краі-

Матэрыялы бібліятэк-пераможцаў у намінацыі
«За навацыі ў галіне бібліятэчнай справы»

«Святло душы», гурток сольных спеваў.

У намінацыі «За навацыі ў галіне бібліятэчнай справы» першае месца заняла спецыяльная бібліятэка для інвалідаў па зроку Цэнтралізаванай бібліятэчнай сістэмы г. Гродна. Яе характарызуе шырокая праектная дзейнасць па ўсебаковым развіцці чытачоў з абмежаванымі па здароўі, павышэнні іх інтэлектуальнага і культурнага ўзроўню: краязнаўчы праект «Гродна: пачуць нябачнае» (2014 — 2015 гг.), праект агучвання і выдання аўдыякніг гродзенскай краязнаўцаў «Гродна: гісторыя ў гуку» (2017 г.), праект перакладу кніг па гісторыі Гродна сярод невідущых людзей «Гісторыя на кончыках пальцаў» (2017 — 2018 гг.), праект стварэння тактыльных кніг для невідущых дзяцей «Пёллыя кнігі» (2015 — 2017 гг.). У выніку рэалізацыі гэтых праектаў чытачы з парушэннямі зроку атрымалі магчымасць пачуць гісторыю роднага краю, а невідущыя дзеці — пагартыць і пачытаць пяць рукадзельных тактыльных кніг спазнавальнай накіраванасці.

Лепшай сярод гарадскіх і раённых бібліятэк адзначана Баранавіцкая цэнтральная раённая бібліятэка імя Я. Чачота. У мэтах папулярызацыі кнігі і чытання, фармавання ў сацыюме пазітыўнага іміджу бібліятэкі супрацоўнікі распрацоўваюць і ўкараняюць у практыку работы інавацыйныя формы і метады з выкарыстаннем камунікатывных тэхналогій. Найбольш удалы ў галіне інавацыйнай дзейнасці бібліятэкі рэалізаваны праект «ИНФО.biblioteka// точки доступа». У рамках праекта ажыццяўлялася PR-акцыя «Чытаючая астанова», стваралася ўласная відэапрадукцыя. Вынікам рэалізацыі бібліятэк сярод розных катэгорыяў насельніцтва, павелічэнне колькасці рэальных і віртуальных карыстальнікаў, публікацыяў у СМІ.

Другое месца сярод гарадскіх і раённых бібліятэк прысвоена Віцебскай цэнтральнай раёнай бібліятэцы за рэалізацыю агучнага краязнаўчага рэсурсу — мультымедыянага падарожжа па родным краі «Турыстычныя маршруты Прыдзвіння». Падарожжа ўяўляе панараму яркіх эпізодаў гісторыі населеных пунктаў і бібліятэк, помнікаў архітэктуры, знакамітых асобаў Віцебшчыны — усю дзевяць маршрутаў. Яно размешчанае на сайце бібліятэкі і будзе карыснае зацікаўленым асобам.

Сярод сельскіх бібліятэк гэтай намінацыі лепшай стала Вішоўская

сельская бібліятэка-філіял № 6 Вялыніцкага раёна. Бібліятэка з'яўляецца сапраўдным інфармацыйным, адукацыйным і культурна-асветніцкім цэнтрам для дарослых і дзяцей. Наведнікі маюць магчымасць карыстацца электронным каталогам, а таксама паўнатакставымі базами дадзеных, базами ўласнай генерацыі, віртуальнымі праектамі. Сярод навацый у бібліятэцы — каворкінг-цэнтр «Сямейныя ўніверсітэты».

Трэцюю прэмію журы прысудзіла Выхаўскай цэнтральнай раённай бібліятэцы імя Б.В. Стральцова за стварэнне інфармацыйнай прасторы ў рэгіёне на аснове сучасных тэхналогій. Плённая праца па выкарыстанні інфармацыйных тэхналогій у прадастаўленні карыстальнікам бібліятэчных паслуг выдзецца ў адпаведнасці з уласным праектам «Сучасныя тэхналогіі ў бібліятэчна-інфармацыйнай дзейнасці» (2016 — 2018 гг.) і комплекснай тэматычнай праграмай «Бібліятэка — цэнтр прававога інфармавання і асветы» (2016 — 2018 гг.).

На трэцяе месца сярод гарпасялковых і сельскіх бібліятэк у гэтай намінацыі вылучана сельская бібліятэка-клуб № 17 в. Вязінка, філіял Маладзечанскай цэнтральнай раённай бібліятэкі імя М. Багдановіча. На працягу некалькіх гадоў бібліятэкар актыўна выдзе работу па далучэнні дзяцей і падлеткаў да чытання з выкарыстаннем слайд-фільмаў і медыяпрэзентацый пры прамадэі музея, прысвечанай народнаму каляндарнаму колу святаў, апаэтызаванаму ў творах Янкі Купалы.

Конкурс завершаны, вынікі падведзены і пачынаецца адлік часу для рэалізацыі бібліятэкамі новых задумак і планаў. Работа кожнай бібліятэкі — гэта паварджэнне выключнасці і індывідуальнасці, высокага прафесійнага і творчага майстэрства бібліятэчных спецыялістаў нашай краіны. І сёння можна з упэўненасцю сцвярдзаць, што значную ролю ў гэтым адыгрывае рэспубліканскі конкурс «Бібліятэка — асяродак нацыянальнай культуры».

Падрыхтавала
Наталія КАРНЕЙЧУК,
вядучы бібліятэкар Нацыянальнай
бібліятэкі Беларусі,
Вольга КАКШЫНСКАЯ,
галоўны бібліятэкар Нацыянальнай
бібліятэкі Беларусі

Матэрыялы бібліятэк-пераможцаў, прадстаўленых да заахвочвання

жыхары, так і турысты з іншых рэгіёнаў Беларусі і краінаў замежжа. Супрацоўнікамі распрацаваны аглядныя экскурсіі па музеі.

Другой прэміяй сярод гарадскіх і раённых бібліятэк журы адзначыла дзіцячы аддзел Краснапольскай цэнтральнай раённай бібліятэкі імя М. Ткачова. Цікавую комплексную работу праводзіць бібліятэка па прывіцці дзесяці і падлеткам беражлівага стаўлення да навакольнага асяроддзя, фармаванні экалагічнай культуры. З мэтай навучання насельніцтва асновам беспечнага пражывання і выдзнення гаспадарчай дзейнасці на забруджаных тэрыторыях рэалізаваная праграма «У згодзе з прыродай» на 2015 — 2017 гг., задачы якой працягваюць вырашацца ў праграме «Зямля мая — асяяж вясціх скарбаў» на 2018 — 2020 гг. З 2000 г. пры бібліятэцы актыўна дзейнічае экалагічны клуб «Светлячок».

Сярод гарпасялковых і сельскіх бібліятэк лепшай у гэтай намінацыі прызнана Рэдкароўская сельская бібліятэка Бабруйскага раёна за павышэнне чытацкай пісьменнасці,

а таксама за папулярызацыю здабыткаў нацыянальнага кнігадрукавання і кніжнай культуры. Паспяховым стартап мерапрыемстваў, прысвечаных 500-годдзю беларускага кнігадрукавання, быў конкурс самаробнай кнігі «Book-рукдзелле», на які бібліятэкі прадставілі 30 работ самай рознай тэматыкі. Інавацыйнасць ідэяў і арыгінальны падыход, здольнасць да імпрывізацыі прадэманстравалі баранавіцкія бібліятэкары ў марафоне майстар-класаў да 500-годдзя беларускага кнігадрукавання, што ладзіўся ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі.

На першую прэмію сярод гарпасялковых і сельскіх бібліятэк у гэтай намінацыі журы прызначыла Баярску сельскую бібліятэку — дом вольнага часу Мядзельскага раёна. Пры бібліятэцы плёна працуюць 6 аматарскіх аб'яднанняў: для дзяцей і падлеткаў — клуб аматараў рукадзелля «Народныя матывы», клуб для моладзі «Суразмоўца», вачальная група; для дарослых — клуб аматараў хатняга кветкаводства «Флора», клуб аматараў духоўнай песні

Георгіеўскія кавалеры Гомельшчыны: біяграфічны летапіс

(Працяг.
Пачатак у № 23)

Кавалеры чатырох Георгіеўскіх крыжоў

Шорап Марк Андрэвіч

Нарадзіўся ў 1882 г. Месца нараджэння: Мінская губ., Рэчыцкі пав., Дзёрнавіцкага вол., с. Дзёрнавічы (былая вёска ў складзе Вербавіцкага с/с Нараўлянскага р-на Гомельскай вобл.; у сувязі з радыяцыйным забруджаннем пасля катастрофы на Чарнобыльскай АЭС жыхары былі пераселеныя пераважна ў Светлагорскі р-н Гомельскай вобл.).

Прызваны на вайсковую службу ў 1903 г. і залічаны ў 115-ю пяхотны Вяземскі полк. У далейшым застаўся на звыштэрміновую службу. Удзельнік Першай сусветнай вайны. За баявыя адзнакі Марку Андрэвічу былі нададзены чын прапаршчыка.

Узнагароды: Георгіеўскія крыжы 1-й – 4-й ступеняў.

Далейшы лёс невядомы.

Шугаеў Архіп Акімавіч (Якімавіч)

Нарадзіўся 16(28) лютага 1879 г. Месца нараджэння: Магілёўская губ., Рагачоўскі пав., Кармянская вол., в. Сырск (Гомельская вобл., Кармянскі р-н, Кароцькаўскі с/с, в. Сырск).

Прызваны на вайсковую службу ў 1900 г. Скончыў вучэбную каманду, пасля чаго радавому Шугаеву былі нададзены чын яфрэйтара. У далейшым – малодшы, затым старшы унтэр-афіцэр. За мужнасць і храбрасць у руска-японскую вайну 1904 – 1905 гг. быў узнагароджаны Знакам адзнакі ордэна Святога Георгія 4-й ступені. У далейшым застаўся на звыштэрміновую службу. Пасля сканчэння школы падпрапаршчыкаў Архіпу Акімавічу былі нададзены адпаведны чын.

З пачаткам Першай сусветнай вайны браў удзел у баявых дзеяннях на фронце:

падпрапаршчык 97-га Ліфляндскага пяхотнага палка. За асабістую адвагу ў баях быў узнагароджаны Георгіеўскімі крыжамі 3-й, 2-й і 1-й ступеняў.

Узнагароды: Георгіеўскія крыжы 1-й – 4-й ступеняў.

Далейшы лёс невядомы.

Яромін Назарый Мікіціч (другі варыянт – Ярэма Назар Мікітавіч)

Нарадзіўся ў 1879 г. Месца нараджэння: Магілёўская губ., Гомельскі пав., Краснабудская вол., в. Красная Буда (Гомельская вобл., Добрушскі р-н, Дубраўскі с/с, в. Красная Буда).

Прызваны на вайсковую службу ў 1902 г. і залічаны ў 1-ю роту 99-га пяхотнага Івангародскага палка. Скончыў вучэбную каманду, пасля чаго Яроміну быў нададзены чын яфрэйтара. У далейшым – малодшы, затым старшы унтэр-афіцэр. За мужнасць і храбрасць у руска-японскай вайне быў узнагароджаны Знакам адзнакі ордэна Святога Георгія 4-й ступені. З 1906 г. на звыштэрміновай службе. Пасля сканчэння ў 1908 г. школы падпрапаршчыкаў Назарый Мікіцічу былі нададзены адпаведны чын. З 1913 г. – фельдфебель 7-й роты таго ж палка.

З пачаткам Першай сусветнай вайны браў удзел у баявых дзеяннях на фронце. Быў двойчы паранены. За мужнасць і храбрасць быў узнагароджаны Георгіеўскімі крыжамі 3-й і 2-й ступеняў, а ў 1915 г. – найвышэйшай. «За отличия в делах против неприятеля» Назарый Мікіціч быў нададзены чын прапаршчыка са старшынствам. У далейшым ён быў узведзены ў афіцэры: падпрапаршчыка са старшынствам і затым – паручніка са старшынствам. Займаў пасады камандзіра роты і батальёна.

Далейшы лёс не высветлены.

Узнагароды: Георгіеўскія крыжы 1-й – 4-й ступеняў.

Кавалеры трох Георгіеўскіх крыжоў

Буланаў Пётр Рыгоравіч

Нарадзіўся ў 1888 г. Месца нараджэння: Магілёўская губ., Рагачоўскі пав., слаб. Ганнаполле ў складзе мястэчка Чачэрск, цэнтры Чачэрскай вол. (цяпер – г. Чачэрск, цэнтр Чачэрскага р-на Гомельскай вобл.).

З пачаткам Першай сусветнай вайны мабілізаваны ў Расійскую Імператарскую армію – яфрэйтар 117-га пяхотнага Яраслаўскага палка. Служыў у палкавай разведцы, быў чатыры разы паранены. У далейшым – старшы унтэр-афіцэр. За мужнасць і храбрасць быў узнагароджаны Георгіеўскімі крыжамі трох ступеняў, у тым ліку чацвёртай – за наступныя подзвігі: «12-16 октября 1914 г. под сильным и действительным огнём неприятеля, вызвавшись охотником, произвел точную разведку о движении неприятельского отряда» (Загад 10-й Арміі за № 286 ад 13 сакавіка 1915 года).

Напрыканцы вайны скончыў школу прапаршчыкаў.

Пасля Кастрывіцкай рэвалюцыі вярнуўся на радзіму. У 1918 г. арганізаваў і ўзначаліў партызанскі атрад, які змагаўся супраць нямецкіх акупантаў. З 1919 г. служыў у радах Рабоча-Сялянскай Чырвонай Арміі, прымаў удзел у баях грамадзянскай вайны. Быў дэмабілізаваны ў 1923 г.

Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. Добраахвотнікам уступіў у рады Чырвонай Арміі. З 1942 г. знаходзіўся ў дзеючай арміі. У 1944 г. – капітан, памочнік начальніка хімічнай службы 399-й стралковай Навазыбоўскай арміі на Суворава дывізіі. Вызначыўся ў баях на Нарэўскім плацдарме (Польшча) восенню 1944 г. за што быў узнагароджаны ордэнам Айчыннай вайны 2-й ступені.

Што цікава, ва ўзнагародным лісце пазначаны Георгіеўскія крыжы і кратка апісваецца баявая дзейнасць у год Першай сусветнай вайны – гэта выключная з'ява для дакументаў савецкага часу.

Узнагароды: Георгіеўскія крыжы 2-й, 3-й і 4-й ступеняў; ордэн Айчыннай вайны 2-й ступені.

Далейшы лёс невядомы.

Еўтушэнка Ермалай Назаравіч

Бацька заслужанага дзеяча культуры РСФСР Зінаіды Еўтушэнка (у замужжы – Ган-

Ермалай Еўтушэнка

гнус; 1910 – 2002) і дзед лаўрэата Дзяржаўнай прэміі СССР паэта Яўгена Еўтушэнка (1933 – 2017).

Нарадзіўся ў 1888 г. Месца нараджэння: Мінская губ., Бабруйска пав., Азарыцкая вол., в. Хамічы (Гомельская вобл., Калінкавіцкі р-н, Ліпавіцкі с/с, в. Хамічы).

Удзельнік Першай сусветнай і грамадзянскай войнаў. Член ВКП(б).

Брыгадны інтэндант (1935). Адукацыя вышэйшая. У 1937 г. – інспектар Артылерыйскага ўпраўлення Рабоча-Сялянскай Чырвонай Арміі. Арыштаваны 17 лютага 1938 г. Абвінавачваўся ва ўдзеле ў контррэвалюцыйнай тэрарыстычнай арганізацыі ў арміі. Ваеннай калегіяй Вярхоўнага Суда СССР быў засуджаны 25 жніўня 1938 г. да вышэйшай меры пакарання. У той жа дзень быў расстраляны. Пахаваны на мемарыяльных могілках «Бугава-Камунарка» на месцы аднайменнага расстрэльнага палігона (цяпер – тэрыторыя сучаснай Новамаскоўскай адміністрацыйнага акругі Масквы). 23 сакавіка 1957 г. пасмяротна рэабілітаваны.

Узнагароды: Георгіеўскія крыжы 2-й, 3-й і 4-й ступеняў (узнагароджанне менавіта трыма крыжамі патрабуе далейшага ўдакладнення).

Усціменка Ігнаціў / Ігнат Нічыпаравіч

Год нараджэння невядомы. Месца нараджэння: Мінская губ., Бабруйска пав., Парыцкая вол., в. Расава (Гомельская вобл., Светлагорскі р-н, Чыркавіцкі с/с, в. Расава).

Пад час Першай сусветнай вайны быў мабілізаваны ў Расійскую імператарскую армію. Часць, у якой пачынаў служыць Усціменка, дыслакавалася ў глыбокім тыле, у далёкім Іркуцку, а потым была перакінутая на германскі фронт. За мужнасць і адвагу ў баях Ігнат Нічыпаравіч быў узнагароджаны трыма Георгіеўскімі крыжамі, атрымаў унтэр-афіцэрскае чын.

Пасля Кастрывіцкай рэвалюцыі стаў чырвонагвардзейцам, а затым уліўся ў рады Рабоча-Сялянскай Чырвонай арміі. Змагаўся з дзянікінцамі, быў узнагароджаны ордэнам Чырвонага Сцяга (дакументальна не пацверджана). На пасадзе камандзіра 4-й роты 66-га стралковага палка прымаў удзел у расійска-польскай вайне летам 1920 г. Вызначыўся ў баі каля в. Унтальянка Барысаўскага пав. Мінскай губ. (цяпер Барысаўскага р-на Мінскай вобл.). Разам з сям'ёй стралкамі ўступіў у няроўны бой з палякамі, якіх было некалькі соцень. Герой імкнуўся адбіць у легіянераў захопленую імі артылерыю палка. У гэтым баі Ігнат Нічыпаравіч загінуў. Пасмяротна быў узнагароджаны яшчэ адным ордэнам Чырвонага Сцяга.

Узнагароды: Георгіеўскія крыжы 2-й, 3-й і 4-й ступеняў; ордэн Чырвонага Сцяга (у загалле пазначаны як Усціменко Ігнаціў Нікіфоравіч).

Ветэран дзвюх войнаў быў пахаваны ў роднай вёсцы Расава. На жалобным мітынгу выступілі старшыня Парыцкага валвыканкама Макар Богдан, прадстаўнікі вайсковых часцей.

Ігнаціў Усціменка

У час грамадзянскай вайны актыўна змагаўся за Савецкую ўладу і брат Емялян Нічыпаравіч Усціменка. У складзе чырвонагвардзейскага атрада ён браў удзел у барацьбе супраць шматлікіх бандфармаванняў, што дзейнічалі на тэрыторыі Парыцкай воласці. Напачатку 1919 г. быў прызначаны ваенным камісарам воласці. Пасля грамадзянскай вайны жыў на радзіме. У 1925 г. арганізаваў таварыства па сумеснай апрацоўцы малака. Яно атрымала назву «Абуджэнне». На базе гэтай арцелі выраб Расаўскі маслазавод, што функцыянаваў да 1965 г.

Па матэрыялах артыкула «Браты-героі Усціменкі» (аўтар – С. Прач) у кнізе «Пам'яць» Светлагорскага раёна (кніга 1-я).

Падрыхтавалі
Канстанцін ГАЙДУКОВ,
Барыс МАЦВЕЕВ
г. Віцебск

(Заканчэнне
ў наступным нумары)

Чырвоная армія з Георгіеўскім крыжом сярод таварышаў

Літень

- 1 – Гараўскі Іпаліт Гілярыевіч (1828, Бярэзінскі р-н – ?), жывапісец-пейзажыст – 190 гадоў з дня нараджэння.
- 1 – Радзівіл Альбрэхт Станіслаў (мянушка Абаронца Правоў; 1593 – 1656), дзяржаўны дзеяч Рэчы Паспалітай, гісторык, мемуарыст, аўтар і перакладчык каталіцкіх рэлігійных твораў, заснавальнік Пінскага езуіцкага калегіума (1638) – 425 гадоў з дня нараджэння.
- 2 – Клімец Міхаіл Паўлавіч (1938, Пружанскі р-н – 2007), гісторык, грамадскі дзеяч, ганаровы краязнаўца Беларусі – 80 гадоў з дня нараджэння.
- 2 – «Могилёвские губернские ведомости» (1838 – 1917), афіцыйная газета Магілёўскага губернскага праўлення – 180 гадоў з пачатку выдання.
- 2 – Нацыянальны гісторыка-культурны музей-запаведнік «Нясвіж» (1993) – 25 гадоў з часу заснавання.
- 3 – Аўруцін Анатоль Юрэвіч (1948, Мінск), паэт, крытык, перакладчык, лаўрэат шэрагу міжнародных прэміяў, уладальнік нагруднага знака «За ўклад у развіццё культуры Беларусі», выдатнік друку Беларусі – 70 гадоў з дня нараджэння.
- 3 – Бязрокін Рыгор Саламонавіч (1918, Магілёў – 1981), крытык, літаратуразнаўца – 100 гадоў з дня нараджэння.
- 3 – Лаўроўскі Генадзь Аляксандравіч (1958), гісторык архітэктуры, архітэктар, педагог, лаўрэат спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь (1999) – 60 гадоў з дня нараджэння.
- 5 – Дзяржаўны архіў Мінскай вобласці (Мінск, 1938) – 80 гадоў з часу стварэння.
- 5 – Нацыянальны гістарычны архіў Беларусі (Мінск, 1938) – 80 гадоў з часу заснавання.
- 5 – Тарашкевіч Уладзімір Іванавіч (1948, Мінск), вальтарніст, заслужаны артыст Беларусі – 70 гадоў з дня нараджэння.
- 6 – Манюшка Дамінік (1788 – 1848), асветнік, філантроп, які прысвяціў жыццё асвеце сялянаў і паліпшэнню іх становішча, – 230 гадоў з дня нараджэння.
- 11 – Захарав Вольга Сцяпанавіч (1908 – 1981), актрыса, заслужаная артыстка Беларусі – 110 гадоў з дня нараджэння.

Мастакі адлюстравалі Карэлічы

8-9 чэрвеня ў Карэліцкім раёне адбыўся пленэр-конкурс мастакоў «Шлях да майстэрства». Яго арганізатарамі выступілі аддзел ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Карэліцкага райвыканкама, аддзел рамесніцкай дзейнасці Карэліцкага Дома рамёстваў.

Пленэр-конкурс праводзіцца штогод дзеля падтрымкі і папулярызацыі прафесійнага выяўленчага мастацтва, стварэння ўмоваў для рэалізацыі творчых магчымасцяў, садзеньня абмену творчымі дасягненнямі.

Сёлётнае мерапрыемства было прысвечанае Году малой радзімы. Цягам двух дзён прафесійныя мастакі і аматары выяўленчага мастацтва пераносілі на палотны прыгожыя куточкі роднага краю і архітэктурныя аб'екты Карэлічча.

Пасля падвядзення вынікаў і ўзнагароджання пераможцаў дыпламамі і каштоўнымі падарункамі плануецца адкрыццё арт-галерэі, дзе будуць выстаўленыя конкурсныя працы ўдзельнікаў пленэр-конкурсу.

Юлія БАЯРЭНКА, загадчыца аддзела рамесніцкай дзейнасці «Карэліцкі Дом рамёстваў»

Адказы на крыжаванку, змешчаную ў №23

- Уздоўж:** 1. Касцы. 6. Зёлкі. 8. Чэрвень. 9. Сена. 10. Стос. 12. Пацалунак. 15. Ідэал. 16. Атава. 17. Раса. 18. Зара. 21. Адзін. 22. Туман. 27. Кветкавод. 29. Цёця. 30. Рака. 31. Цямнота. 32. Бачок. 33. Трава.
- Упоперак:** 1. Касавіца. 2. Сінь. 3. Сэрца. 4. Хваля. 5. Юнона. 7. Лета. 11. Скнура. 13. Каласавік. 14. Старадрук. 19. Званец. 20. Панарама. 23. Месяц. 24. Ікона. 25. Свята. 26. Піч. 28. Рана.

Малая краязнаўчая энцыклапедыя

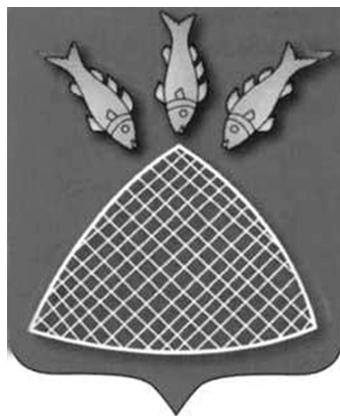
(Пачатак у №1 за 2003 год)

ПАСТАВЫ – горад, цэнтр Пастаўскага раёна, на р. Мядзелка. За 250 км ад Віцебска.

Вядомыя з 1409 г. як паселішча Пасаднік, пазней назва была замененая на сучасную. З 1522 г. мястэчка Ашмянскага павета Вялікага Княства Літоўскага. Належалі магнатам Деспатам-Зяновічам, Тызенгаўзам. У 1552 г. пабудаваны драўляны касцёл Маці Божай (адноўлены ў 1760 г., не захаваўся). Паводле інвентару 1628 г. цэнтрам Паставаў была гандлёвая плошча (сцяялі касцёл з плябаній, карчма, 6 двароў гандляроў і рамеснікаў). На вуліцах-дарогах, што вялі на Мядзел, Глы-

бокае і Друі, было 26 двароў. За р. Мядзелка (у інвентары Мядзеліца) размяшчалася прадмесце Зарэчча (мела 17 двароў); былі таксама 2 пасады па 8 і 9 двароў. Усяго ў Паставах налічвалася 66 двароў. За межамі мястэчка існаваў сядзібны комплекс. Пасля 1640 г. на востраве (на паўночны ўсход ад цэнтра), утвораным выгінам р. Мядзелкі і каналам, пабудаваны кляштар французскагаў з касцёлам (не захаваліся).

У 2-й палове XVIII ст. А. Тызенгаўз правёў карэнную рэканструкцыю мястэчка на падставе рэгулярнага плана. Цэнтрам мястэчка стала выцягнутая з поўдня на поўнач прамавугольная гандлёвая плошча, у планеўроўцы якой удзельнічаў італьянскі архітэктар Д. Сака. Пабудаваны палац, на ўсход ад якога разбіты парк пейзажнага тыпу, на рынку – ансамбль мураваных напрамкаў 4 вуліцы – Браслаўская, Зарэчная, Задзеўская і Віленская на захад, поўнач (да Друі), усход і поўдзень (да сядзібнага комплексу). Рэгулярныя кварталы на перыферыі мелі драўляную забудову, на захадзе

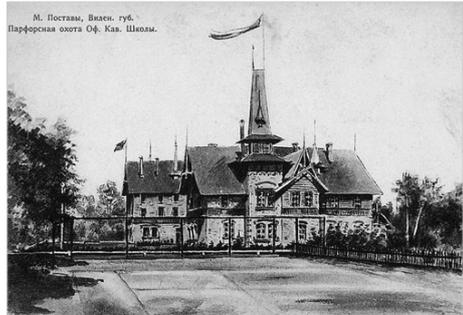

і поўдні ад яе размяшчаліся гуменныя пляцы. З 1791 г. Паставы – горад, цэнтр Завілейскага павета Віленскага ваяводства, мелі свой герб: на блакітным полі шчыта рыбалоўная сетка і тры залатыя рыбіны. З 1793 г. у складзе Расійскай імперыі, горад, да 1796 г. цэнтр павета; пасля – мястэчка, цэнтр воласці Дзісенскага павета Мінскай, з 1842 г. Віленскай губерняў.

У 2-й палове XIX ст. у Паставах праводзілася штогод 7 кірмашоў, было 2397 жыхароў (на 1897 г.), заснаваныя арніталагічны музей і карцінная галерэя. У XIX ст. мураваныя дамы ўзводзіліся пераважна ў цэнтральнай частцы. У 2-й палове XIX ст. пабудаваны з цэглы вадзяны млын, касцёл і царква. З 1921 г. Паставы ў складзе Польшчы, горад, цэнтр павета Віленскага ваяводства. З 1939 г. у БССР, з 1940 г. цэнтр раёна Вілейскай, з 20 верасня 1944 г. – Маладзечанскай, з 20 студзеня 1960 г. – Віцебскай абласцей.

Рака ў межах горада ўтварае 2 вадэмы, дзеліць яго на заходні і ўсходні раёны. У заходнім раёне гістарычна склаўся адміністрацыйна-грамадскі і культурны цэнтр з пл. Леніна (былая гандлёвая), ад якой адыходзяць асноўныя кампартыйныя вуліцы – вуліцы Ленінская, Саветская, 17 Верасня, Чырвонаармейская. Ва ўсходнім раёне размешчаная прамысловая зона. Пры азёрах Задзеўскае і Пастаўскае размешчаны парк, у якім захаваўся сядзібны комплекс 2-й паловы XVIII – XIX ст.

(Працяг артыкула ў наступным нумары)

Кавалерыйская школа (фота да 1916 г.)

Стары рынак (1925–1930 гг.)